

היום נלמד בעזרת ה':

יבמות דף נה

הפסוקים:

- ערות אחותך בת אביך או בת אמך מולדת בית או מולדת חוץ לא תגלה ערותך
- ערות אחי אביך לא תגלה אל אשתו לא תקרב דדתך הוא
- ערות אשת אחיך לא תגלה ערות אחיך הוא
- ואיש אשר יקח את אשת אחיו גדה הוא ערות אחיו גלה ערירים יהיו
- ואיש אשר יקח את אשת אחיו גדה הוא
- ואיש אשר יקח את אחתו בת אביו או בת אמו וראה את ערותה והיא תראה את ערותו חסד הוא ונגזרתו לעיני בני עמם ערות אחתו גלה עונו ישא
- ואל אשה בגדת טמאתה לא תקרב

הגמרא מבררת מה המקור שאחות אשתו אסורה בין שהיא אחותו מהאב ובין מהאם:

יליף מאחותו: נאמר "עֲרוֹת אַחֹתְךָ בֵּת אָבִיךָ אוּ בֵּת אִמְךָ .. לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתְךָ".

ולילף מדודתו: אשת אחי אביו, שרק מהאב אסורה ולא מהאם. ("עֲרוֹת אַחִי אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה אֶל אִשְׁתּוֹ לֹא תִקְרַב דְּדָתְךָ הוּא").

מסתברא: יש סברא ללמוד דוקא מאחותו שהיא קרובתו שלו עצמו - לאחות אשתו שגם היא קרובה שלו עצמו (אשתו כגופו), ולא מדודתו שהיא קרובה של אביו. אבל מאידך יש סברא ללמוד דוקא מדודתו שהיא נהייתה קרובתו על ידי קידושין - לאחות אשתו שנהייתה קרובתו על ידי קידושין (שקידש את אשתו), ולא מאחותו שהיא קרובתו באופן אוטומטי.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

אלא מאשת אח: שהיא גם קרובי עצמו (אחיו ואשתו כגופו), וגם קרובה שנעשתה על ידי קידושין (שקידש אחיו את אשתו).

הגמרא מבררת מנין שאשת אחיו עצמה אסורה בין אחיו מהאב ובין אחיו מהאם?
ודין הוא: נלמד מ'במה מצינו' מאחותו. אך מיד הברייתא מקשה שאפשר ללמוד 'במה מצינו' גם מדודתו? ומתוצת שהפסוק "עֲרֹת אָחִיךָ הוּא" מרבה את שתיהן.

הגמרא מקשה על הברייתא:

ואימא אידי ואידי: הפסוק אינו מיותר, הוא נצרך ללמד על אשת אח מהאב. כי צריך ללמד שלא רק כאשר גירש אותה בעלה עם בנים אסורה, אלא גם כאשר גירש אותה בעלה ללא בנים אסור להתחתן איתה?

מדרב הונא נפקא: שלמד זאת מהפסוק "וְאִישׁ אֶנְשֵׁר יִקַּח אֶת אִשְׁתּוֹ אָחִיו נִדָּה הוּא" כמו נידה שאסורה אפילו שיש לה הטר לאחר זמן כשתטהר מנידתה - כך אשת אח ללא בנים אסורה אפילו שיש לה הטר לאחר מיתת בעלה.

ואימא אידי ואידי: עדיין הפסוק "עֲרֹת אָחִיךָ הוּא" נצרך ללמד על אשת אחיו מהאב שמת בעלה ויש לה בנים שאסור להתחתן איתה.

הגמרא מקשה: הרי פשוט שאסורה, כי התורה כתבה שהיא מותרת כשמת האח ללא בנים, ומשמע שעם בנים לא? ומתוצת על כך בשלושה אופנים:

א. היינו חושבים שכוונת התורה דוקא כשאין לה בנים לאסור אותה על שאר העולם ולהתירה לאח לייבם אותה, אבל כשיש לה בנים היא תהיה מותרת לכל העולם כולל לייבם.

ב. היינו חושבים שכוונת התורה דוקא כשאין לה בנים יש מצוה לייבם אותה, אבל כשיש לה בנים אין מצוה אמנם מותר להתחתן איתה.

ג. גם אם נסכים שכוונת התורה לאסור אותה כשיש לה בנים – עדיין איסור זה נחשב ל'עשה', ואילו הפסוק "עֲרֹת אָחִיךָ הוּא" מלמד שהוא בכרת.

ואם כן נשאר קשה: הפסוק "עֲרֹת אָחִיךָ הוּא" אינו מיותר ללמד על אשת אח מהאם?

לאחר שריבינו את אשת אחיו מהאם מהפסוק "עֲרֹת אַחִיךָ הוּא" הגמרא מקשה:

ואימא אשת אח מן האם: גם כן כשימות האח ללא ילדים יהיה מותר לאחיו להתחתן איתה (גם אם לא יהיה בזה מצות יבום)?

ומתרצת שמכיון שהיא נלמדת מ"עֲרֹת אַחִיךָ הוּא" לומדים שהיא נשאת בהויית איסורה גם לאחר מיתת בעלה ללא ילדים.

אחותו דכתב בה כרת: בפרשת אחרי מות נכתבו איסורי העריות ובסוף הפרשה נכתב שכולן באיסור כרת. בפרשת קדושים התורה חוזרת ומונה את העריות. הגמרא מבררת מדוע התורה חזרה וכתבה את איסור אחותו בפרשת קדושים שיש בה כרת ("וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אַחֲתוֹ בֵּת אָבִיו אוּ בֵּת אִמּוֹ.. וְנִכְרְתוּ לְעֵינֵי בְנֵי עַמָּם")?

לכדרכי יוחנן: היינו חושבים שמכיון שהתורה כתבה את איסור הכרת בסוף פרשת אחרי מות על כל העריות, אם עשה את כולם בהעלם אחד חייב רק חטאת אחת. ולכן אחותו שהיתה בכלל כל העריות ויצאה להיכתב בנפרד בפרשת קדושים - ללמד על הכלל כולו יצאה: שאם עשה את כל איסורי העריות בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת.

רבי יצחק: לא לומד כרבי יוחנן. אלא שאחותו מלמדת שאם התרו בו עדים שאם יעבור על הלאו של אחותו יקבל מלקות, ועבר - לא ילקה, כי זהו לאו שניתן לאזהרת (עונש) כרת ולא למלקות. ומכיון שאחותו היתה בכלל כל העריות ויצאה - היא מלמדת על כל חייבי כריתות שאין בהם מלקות.

רבי יצחק לומד 'לחלק' (= לחייב חטאת כל אחת ואחת בהעלם אחד) מ"וְאִל אִשָּׁה בְּנִדַת טַמְאָתָהּ לֹא תִקְרַב" כי היה צריך להיות כתוב 'ולנידה לא תקרב'.

זודתו דכתב בה רחמנא: הגמרא ממשיכה להקשות על דודתו שנכתבה שוב בפרשת קדושים בעונש כרת כנ"ל?

לכדרכה: ללמד שעונש כרת הוא גם על הבנים שכבר נולדו קודם לעבירה שהם ימותו בחיין, וגם על הבנים שיוולדו לו לאחר העבירה שהם ימותו בחיין.

מהפסוק 'ערירים יהיו' - היינו לומדים שהבנים שהיו להם עד העבירה ימותו והם יהיו ערירים מהם. ואילו מהפסוק 'ערירים ימותו' - היינו לומדים שכאשר הם עכשיו ערירים

הם ימותו באותו מצב, דהיינו שהילדים שיוולדו להם מכאן ואילך ימותו, אך לא הילדים שנולדו מקודם לכן.

הערה דחייבי לאוין מנלן: לעיל הגמ' שאלה מנין שהערה כביאה? והגמ' ביארה מהיכן אנו יודעים שהערה כביאה בכל הערות, חייבי כריתות ומיתות בי"ד, כעת הגמרא מבררת מנין שהערה נחשבת כביאה גמורה בחייבי לאוין:

נאמר לגבי הבא על 'שפחה חרופה' (= שפחה כנענית המאורסת לעבד עברי) "וְאִישׁ כִּי יִשְׁכַּב אֶת אִשְׁהוֹ שְׁכֵבְתוֹ זָרָה וְהוּא נִשְׁפָּחָה נִחְרַפְתָּ לְאִישׁ... ", כלומר שיש איסור לאו על מי שבא על שפחה חרופה בביאה גמורה דווקא (= "שְׁכֵבְתוֹ זָרָה"), משמע שדווקא בשפחה חרופה יש חיוב לאו בביאה גמורה אבל בשאר חייבי לאוין החיוב הוא אפילו בהערה.

קושיא: אדרבה, מכך שהתורה גילתה שבחייבי כריתות חייבים בהערה א"כ בחייבי לאוין חייבים רק בגמר ביאה, משום שאם גם חייבי לאוין חייבים בהערה היינו לומדים שכל שכן שחייבי כריתות חייבים בהערה והתורה לא הייתה צריכה לכתוב זאת.

רב אשי מתרץ: אם כן התורה לא הייתה צריכה לכתוב "שְׁכֵבְתוֹ זָרָה" בשפחה חרופה, והיינו אומרים ששפחה חרופה דינה כשאר חייבי לאוין שחייבים רק בביאה גמורה, אלא בוודאי מכך שהתורה כתבה שבשפחה חרופה חייבים רק בביאה גמורה אנו לומדים שבשאר חייבי לאוין החיוב הוא אפילו בהערה.

הערה דחייבי לאוין דכהונה מנלן? מנין שבאיסורי ביאה של כהונה (= גרושה חללה וזונה לכהן הדיוט ואלמנה לכהן גדול) חייבים אפילו בהערה? (רש"י מבאר שאי אפשר ללמוד זאת משפחה חרופה, לפי ששפחה חרופה הוא לאו השווה לכלום, לעומת זאת איסורי ביאה של כהונה אסורים רק לכהנים).

קיחה קיחה: לגבי חייבי כריתות נאמר "וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אֶחָתוֹ", ולגבי חייבי לאוין של כהונה נאמר "אִשְׁהוֹ זָכָה וְחָלְלָהּ לֹא יִקְחוּ".

דחייבי עשה מנלן? כגון מצרי ואדומי שהתגיירו שאסורים לבוא בקהל עד דור שלישי, מנין שהערה שלהם כביאה גמורה?

ביאה ביאה: לגבי חייבי עשה נאמר "בְּנִימֵי אֲשֶׁר יוֹלְדוּ לָהֶם דֹּר שְׁלִישִׁי יָבֵא לָהֶם בְּקֵהל יְהוָה", ולגבי חייבי לאוין נאמר "לֹא יָבֵא מִמֶּזְרַב בְּקֵהל יְהוָה".

(המשך בדף הבא ↓)

יבמה לשוק מנלן? יבמה שלא חלצה ונישאת לאחד מן השוק, מנין שהעראה אסורה בה כגמר ביאה?

הגמרא לא מבינה את השאלה, שהרי אי למאן דאמר לאו לאו: כלומר אם יבמה אסורה לשוק באיסור לאו הרי כבר למדנו שבחייבי לאוין העראה כביאה. ואי למאן דאמר עשה עשה: כלומר ואם יבמה אסורה לשוק באיסור עשה הרי כבר למדנו שבחייבי עשה העראה כביאה.

אלא השאלה היא - יבמה ליבם מנין? כלומר מנין שהיבם קונה את היבמה בהעראה?

ביאה ביאה: לגבי יבמה נאמר "יבמה יבא עליה", ולגבי חייבי לאוין נאמר "לא יבא ממזר בקהל יהוה".

אשה לבעלה מנלן? מי שקידש את אשתו בביאה, מנין שהיא נקנית בהעראה?

קיחה קיחה: נאמר "כי יקח איש אשה ובעלה", ולגבי חייבי כריתות נאמר "ואיש אֶשֶׁר יקח את אחתו".

אמר רבא: הטעם שנאמר "שִׁכְבַּת זָרַע" בשפחה חרופה הוא כפי שאמרנו לעיל (שחייב רק כגמר ביאה ולא בהעראה).

הטעם שנאמר "שִׁכְבַּת זָרַע" באשת איש (= "וְאֵל אִשְׁתּוֹ עִמִּיתָּהּ לֹא תִתֵּן שִׁכְבְּתָהּ לְזָרַע לְטִמְאָה בָּהּ"), ללמדנו שהמשמש בעריות באבר מת (= ללא קישוי, שאינו ראוי להזריע) פטור.

פרט למשמש מתה: אשת איש לאחר מיתתה. שהיה מקום לחשוב שכיון שאף לאחר מיתתה היא נקראת "שאר" של בעלה (= "כי אם לשאר הקרב אלו"). "שאר" זו אשתו, וא"כ אף לאחר מיתה היא עדיין 'אשת איש', קמ"ל שלא.

הטעם שנאמר "שִׁכְבַּת זָרַע" בסוטה (= "וְשָׁכַב אִישׁ אִתָּהּ שִׁכְבַּת זָרַע"), ללמדנו שאם קינא לה שלא כדרכה, כלומר שהיה חושד בה שתשמש עם איש זר שלא כדרכה, וכשאמר לה 'אל תיסתרי עם פלוני' היה ברור לכולם שלדעת כן הזהיר אותה, אין בה את דין סוטה.

רבא מקשה: והרי נאמר "מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה", משמע שיש באשה שני משכבות - כדרכה ושלא כדרכה, ועל שניהם חייבים.

פרט לשקינא לה דרך איברים: שקינא לה שלא תיסתר עם פלוני כדי שלא יעשה בה מיעוך דדים ודש מבחוך בשאר איברים, שאין זה קינוי.

אביי מקשה: פריצותא אסר רחמנא? כלומר אין זה קינוי, שמשום פריצות אינה נאסרת עליו, והפסוק לא צריך למעט זאת.

בנשיקה: נשיקת אבר במקום תשמיש.

הניחא למ"ד לקמן ש'העראה' זו הכנסת עטרה אבל נשיקה אינה 'העראה', מובן מדוע אם קינה לה בנשיקה אין זה קינוי, לפי שהסוטה לא נאסרת לבעלה מחמת זה, אבל לסובר ש'העראה' זוהי נשיקה לא מובן מדוע אין זה קינוי, והרי היא נאסרת לבעלה מחמת זה?

אלא לעולם הפסוק ממעט את מי שקינא לאשתו דרך אברים, והפסוק צריך למעט שאין זה קינוי, משום שהיה מקום לחשוב שהדבר תלוי בקפידתו של הבעל, ואם הקפיד על דרך אברים זהו קינוי, קמ"ל שלא.

אמר שמואל: 'העראה' זוהי נשיקת האבר במקום תשמיש, כיון שאי אפשר שהאבר לא יכנס מעט.

כי אתא רבה ברב חנה אמר רבי יוחנן: 'גמר ביאה' בשפחה חרופה זו הכנסת עטרה (= ראש הגיד). ואם הכנסת עטרה כבר נחשבת ל'גמר ביאה' בהכרח ש'העראה' זו נשיקה כדברי שמואל.

רב ששת מקשה מבריי"תא: נאמר "שְׁכַבְתָּ זָרַע" בשפחה חרופה ללמדנו שחייב רק על ביאת המירוק. לכאורה הכוונה למירוק גיד דהיינו גמר ביאה שמזריע.

דחיי"ה: הכוונה למירוק עטרה.

או איהו שקראי: או שרבה ברב חנה שיקר בדברי רבי יוחנן. או אנא שקרי: או שאני משקר בדברי רבי יוחנן.

כי אתא רבין: אמר בשם רבי יוחנן שהעראה זו הכנסת עטרה. נמצא שרבין בוודאי חולק על רבה ברב חנה שאמר בשם רבי יוחנן שהכנסת עטרה היא גמר ביאה, אבל האם הוא חולק על שמואל שאמר שנשיקה זו העראה? כלומר האם לשמואל נשיקה זו העראה והכנסת עטרה זו גמר ביאה, וא"כ הוא חולק על רבין הסובר שהכנסת עטרה זו העראה ונשיקה היא כלום, או שאינם חולקים לפי ששמואל ורבין סוברים שמנשיקה ועד הכנסת עטרה זה נקרא 'העראה'.